

Vischnaunca da Mustér

**Lescha
davart l'economisaziun dils rufids**

2022

I. Determinaziuns generalas

Art. 1	Intent e camp d'applicaziun
Art. 2	Egualitad dallas schlatteinas
Art. 3	Principis
Art. 4	Gener da rufids, definiziun

II. Cumpetenzas

Art. 5	Obligaziuns dalla vischnaunca
Art. 6	Execuziun d'incaricas communalas entras tiarzas personas
Art. 7	Obligaziuns dil caschunader da rumians

III. Organisaziun dall'economisaziun da rufids

Art. 8	Legitimaziun
Art. 9	Rimnada dil rumien
Art. 10	Preparar il rumien ed ils rufids blocconts
Art. 11	Rimnadas separadas, inclusivamein rumians specials
Art. 12	Preparaziun generala dils recipients/dil rumien da casa
Art. 13	Cadavers sut 70 kg
Art. 14	Cadavers sur 70 kg

IV. Taxas

Art. 15	Definiziun dallas taxas
Art. 16	Repartiziun dils cuosts
Art. 17	Taxa fundamentala
Art. 18	Fixaziun dalla taxa fundamentala communal
Art. 19	Taxa tenor quantum (rufids blocconts)
Art. 20	Debitur dallas taxas

V. Execuziun, controlla e disposiziuns penalas

Art. 21	Execuziun
Art. 22	Controllas ed adossament da cuosts
Art. 23	Disposiziuns penalas

VI. Disposiziuns finalas

Art. 24	Mieds legals
Art. 25	Vigur

La vischnaunca da Disentis/Mustér relai questa lescha, sebasond sin:

- La lescha federala davart la protecziun digl ambient dils 7 d'october 1983 (Lescha davart la protecziun digl ambient, LPAmb, SR 814.01).
- L'ordinaziun federala davart la prevenziun e la dismessa da rumians (Ordinaziun da rumians, VVEA) dils 4 da december 2015.
- L'ordinaziun davart l'economisaziun regionala dil rumien dils 14 d'uost 2015 (Regiun Surselva).
- L'ordinaziun executiva tier l'ordinaziun davart l'economisaziun regionala dil rumien dils 14 d'uost 2015 (Regiun Surselva).

I. Determinaziuns generalas

Art. 1 Intent e camp d'applicaziun

¹ Questa lescha regla l'economisaziun dils rufids sigl intschess dalla vischnaunca da Disentis/Mustér concernent ils rumians urbans el senn digl art. 3 lit. a VVEA.

² Igl allontanament dils rumians urbans cumpeta alla vischnaunca.

³ Questa lescha sedrezza a tuttas personas che caschunan rufids urbans ni che possedan tals.

Art. 2 Egalitad dallas schlatteinas

Las indicaziuns davart personas, funcziuns e professiuns en questa lescha serefereschan a tuttas schlatteinas, aschinavon ch'ei sedat nuot auter ord il senn da questa lescha.

Art. 3 Principis

¹ La vischnaunca promova cun mesiras adequatas il tractament ecologic dils rufids urbans tenor il principi: "Prevegnir – reducir – utilizar – dismessa ecologica".

² La finamira ei da reducir il ballast grevegiont pigl ambient che sedat entras ils rufids urbans e da schanegiar las resursas.

Art. 4 Gener da rufids, definiziun

Rufids urbans ein ils rufids defini tenor art. 3 definiziuns, lit. a. VVEA. Sco rumians urbans vegnan defini:

- a. Rumien: ein rumians combustibels che san buca vegnir reutilisai.
- b. Rufids blocconts: ei rumien che sa muort dimensiun e peisa buca vegnir pachetaus els recipients da rimnada.
- c. Rufids separai: ein rumians che san vegnir reutilisai parzialmein ni cumpleinamein, che vegnan reutilisai ni che san vegnir tractai da maniera speciala (p.ex. pupi, veider).
- d. Rufids specials: ein rumians che san muort lur cumposiziun chemic-fisicala ni biologica buca vegnir dismiss da maniera ecologica e che pretendan mesiras tecnicas ed organisatorias extendidas (p.ex. colur, medicaments, tissis).

II. Cumpetenzas/obligaziuns

Art. 5 Obligaziuns dalla vischnaunca

¹ Ella procura regularmein per rimnadas da rumien.

² Ella procura che las cumparts reutilisablas dils rufids da casa, sco rumien verd, veider, pupi, cartun, metals, textilias sco era ieli vegl ord las casadas vegnan rimnadas separadamein e sortidas tenor materia.

³ Ella informescha la populaziun davart l'economisaziun dils rufids ell'agenda da rumien e cun ulteriuras comunicaziuns els mieds ufficials da publicaziun.

⁴ La suprastonza communal sa ordinar che rufids da casa ord habitaziuns e lur contuorn, ils quals ston vegnir allontanai per motivs higienics, vegnien dismiss immediatamein.

Art. 6 Execuziun d'incarcas communalas entras tiarzas personas

¹ La vischnaunca sa tenor cunvegnientscha schar exequir incaricas en connex cun l'economisaziun entiramein ni parzialmein entras privats ni entras organisaziuns dil dretg public.

² Per quei intent sa ella s'organisar comunablamein cun ulteriuras vischnauncas.

Art. 7 Obligaziuns dil caschunader da rumians

¹ Il rumien ei da surdar alla rimnada organisada entras la vischnaunca.

² Rufids separai ein da rimnar separadamein e da surdar els loghens da rimnada defini entras la vischnaunca (pusseivel entras il commerci). Els astgan buca vegnir mischedai cun auters rufids.

³ Rufids da baghetg: Rufids che derivan da baghetgs novs, renovaziuns ni spazzadas da stabiliments ligiai al liug ein da dismetter a moda cumpetenta sin implonts adattai. Els astgan vegnir surdai allas rimnadas publicas mo cun consentiment digl uffeci infrastruttura e baghegiar.

⁴ Curdems da cuschina: Curdems da cuschina crius ni cuschinai ein da rimnar separadamein e da surdar als posts da rimnada resp. allas rimnadas destinadas per quei intent (era pusseivel entras il commerci).

⁵ Rufids biogens derivonts da menaschis, negozis, commerci, menaschis da survetsch e turistics sco era dall'agricultura e dil forestalessen (rufids verds) ein da dismetter cumpetentamein sin agens ni per quei intent adattai implonts.

⁶ Rufids che satisfan buca alla definiziun tenor art. 4, ein da dismetter sin agen cuost entras ils possessurs. Els astgan vegnir surdai allas rimnadas publicas mo cun consentiment digl uffeci infrastruttura e baghegiar.

⁷ Aschibein en fuorma manizzata sco liquida eis ei scumandau da deviar rufids da tut gener en la canalisaziun.

⁸ Rufids astgan vegnir barschai exclusivamein en stabiliments defini specialmein per quei intent.

⁹ En pegnas scaldadas a maun (pegnas scalegl, plattas da fiug, cheminé e.a.v.) astga vegnir barschau sulettamein lenn natural ni lenn senza tractament (colur, cola e.a.v.).

¹⁰ Igl ei scumandau da dismetter rufids enteifer stabiliments buca lubi per quei intent ni sin terren public e privat el liber ni da starschar rumien. Excepiu ein plazzas da cumpostar endrizzadas cumpetentamein.

¹¹ Igl ei scumandau da starschar rufids da casa, da better naven tals resp. da deponer els en loghens buca defini per quei intent (deponias selvadias ed illegalas).

¹² Flora jastra invasiva (p.ex. neofitas) ni parts da quellas ston vegnir dismissas taluisa, ch'ina derasaziun ei buca pusseivla. Neofitas ston vegnir barschadas en in implont da barschar rumien.

III. Organisaziun dall'economisaziun da rufids

Art. 8 Legitimaziun

¹ Las rimnadas sco era ils posts da rimnada stattan a disposiziun exclusivamein alla populaziun dalla vischnaunca, als menaschis sesents e domiciliai en vischnaunca sco era als proprietaris da habitaziuns secundaras sin territori communal. La suprastonza communal sa lubir excepziuns.

² Rumien che deriva d'ordeifer la vischnaunca astga buca vegnir dismiss enteifer stabiliments da rimnada dalla vischnaunca.

Art. 9 Rimnada dil rumien

La rimnada da rumien succeda regularmeins. Il di ed il temps da rimnada vegnan communicai ell'agenda da rumien sco era els ulteriurs organs publics da communicaziun.

Art. 10 Preparar il rumien ed ils rufids blocconts

¹ Per la rimnada da rumien e rufids blocconts ein suandonts recipients lubi:

- Ils sacs da rumien ufficials dalla Regiun Surselva (17 l, 35 l, 60 l e 110 l).
- Rufids blocconts da pintga dimensiun (dimensiun e peisa maximala vegnan defini entras la suprastonza communal e publicai ell'agenda da rumien ed ulteriurs organs da publicaziun).
- Containers rullonts cun ina dimensiun da min. 240 liters e max. 800 liters (tenor la norma europeica EN 840) han da vegnir muni cun ina plumba per la dismissa da rumien buca pressegiau. Il rumien astga buca vegnir pressegiaus. Ulteriuramein ston ils containers vegnir deponi cun in uvierchel serrau. Ils containers ston esser nudai cul num dil proprietari.
- Containers miez sut tiara (molocs) per deponer ils sacs ufficials da rumien dalla Regiun Surselva.

² La suprastonza communal definescha ils plazs da rimnada pils sacs da rumien e pils containers. Tier surbaghegiadas da pliras habitaziuns ni gruppas da baghetgs sa la suprastonza communal pretender l'installaziun da containers miez sut tiara (molocs).

³ Ils proprietaris da schischom ein obligai da procurar la cumpra ed igl equipament dils containers da rumien. La suprastonza communal sa lubir excepziuns.

Art. 11 Rimnadas separadas, inclusivamein rumians specials

La vischnaunca sa organisar per ulterior rumien e per rumians specials rimnadas supplementaras. La suprastonza communal definescha ils detagls ell'agenda da rumien sco era en ulteriurs organs da publicaziun.

Art. 12 Preparaziun generala dils recipients/dil rumien da casa

¹ Il rumien e tuts ulteriurs rufids urbans che vegnan rimnai ein da deponer bein veseivel e contonschibel per liung dalla ruta da rimnada. En cass da neiv sto igl access esser rumius.

² Ils rumians ein da deponer taluisa, ch'els caschunan neginas immissiuns, negins impediments da traffic e negin prighel per accidents.

³ Il rumien e tuts ulteriurs rufids urbans da schischoms ch'ein buca accessibels entras ina via adequata, ston vegnir deponi al proxim liug da rimnada situaus alla ruta da rimnada. El cass d'ina via cun access restrenschiu ni muort munconza d'ina piazza da semenar, sa la rimnada directa vegnir renviada.

⁴ Ei igl access impediens ni ein ils recipients donnegiai resp. ils rumians buca deponi tenor las directivas, sa vegnir renviu da surprender ils rumians.

Art. 13 Cadavers sut 70 kg

¹ Cadavers cun ina peisa da meins che 70 kg sco era restonzas da mezca, ils quals vegnan buca rimnai entras il survetsch cantunal eifer ils menaschis pertuccai, ein da deponer el local da rimnada regional.

² Ils cuosts da menaschi dil local regional vegnan finanziaj entras contribuziuns dallas vischnauncas participadas.

Art. 14 Cadavers sur 70 kg

¹ Cadavers cun ina peisa sur 70 kg sto il proprietari semtgar sper via cun avisar immediatamein l'administraziun communal. Da leu vegn il transport agl indrez d'utilisaziun organisaus entras cantun e vischnaunca. Ils cuosts vegnan reparti tenor las directivas cantunales.

² Leu nua ch'igl ei buca pusseivel d'allontanar ils cadavers cun mieds raschuneivels, san quels vegnir satrai. La ruosna sto denton esser silmeins 1.20 m profunda ed astga buca sesanflar en palius ed ella vischinonza d'auas e fontaunas. Ils cuosts surpren la vischnaunca. Ils organs communs ein denton d'avisar ordavon.

IV. Taxas

Art. 15 Definiziun dallas taxas

¹ Per finanziaj l'economisaziun dil rumien da casa incassescha la vischnaunca taxas che ston cuvierer ils cuosts.

² Las taxas secumponan suandontamein:

- Taxa tenor recipient e taxa fundamentala tenor las prescripziuns dalla Regiun Surselva;
- Taxa tenor prestaziun/consum e taxa fundamentala dalla vischnaunca da Disentis/Mustér.

Art. 16 Repartiziun dils cuosts

¹ Ils cuosts per la dismesa dils rumians vegnan finanziaj entras ils caschunaders.

² La finanziaziun dalla dismesa succeda entras ina taxa fundamentala ed ina taxa sin fundament dil quantum. La taxa fundamentala ei da pagar entras il proprietari dil baghetg. Per rumians specials vegn incassau ina taxa che sto cuvierer ils cuosts dalla dismesa.

³ Tuttas taxas fixadas sin fundament da questa lescha vegnan fixadas exclusiv la taglia sin plivaleta.

Art. 17 Taxa fundamentala

Ei vegn differenziau denter suandontas taxas fundamentalas:

- a. La taxa fundamentala dalla Regiun Surselva che vegn facturada als proprietaris da schischom;
- b. la taxa fundamentala communal pils cuosts per la construcziun, ils indrezs sco era il manteniment che occuoran alla vischnaunca pils posts da rimnada e per la deponia da rumians reutilisabels.

Art. 18 Fixaziun dalla taxa fundamentala communal

¹ La taxa fundamentala communal vegn incassada en fuorma d'ina pauschala sin fundament dalla valeta nova dil baghetg eruida entras igl uffeci cantunal per la valetaziun d'immobillas. La taxa fundamentala semova denter 0.05 e 0.20 promils dalla valeta nova dil baghetg augmentada (multiplicada cul factur da rimnada e da produenziun analog alla taxa fundamentala dalla Regiun Surselva).

² Per mintga unitad ch'ei obligada alla taxa eis ei da partir d'ina valeta minimala fixada dalla Regiun Surselva.

³ La taxa fundamentala communal vegn incassada:

- a. per mintga baghetg da habitar;
- b. per tegias da vacanzas e tegias d'alp;
- c. per mintga baghetg da mistregn (fatschenta) e commerci;
- d. per ils baghetgs communal;
- e. edifecis sacrals.

⁴ La taxa fundamentala ei era debitada el cass ch'ei vegn buca fatg diever da tuttas purschidas dalla vischnaunca sil sector dall'economisaziun dils rumians.

⁵ Buca obligai alla taxa ein baghetgs agricols (incl. apicultura) e forestals.

⁶ En cass stringents resp. excepziunals ei la suprastanza communal pertuccont l'altezia dalla taxa fundamentala legitimada da conceder reducciuns respectivamein d'adattar la taxa fundamentala alla situaziun particulara dil singul baghetg.

⁷ Il cussegl da vischnaunca fixescha la taxa fundamentala en in regulativ da taxas.

Art. 19 Taxa tenor quantum (rufids blocconts)

¹ Las taxas tenor quantum pils rumians blocconts ni reutilisabels ston vegnir pagadas entras ils utilisaders dalla piazza da rimnada respectivamein dil Center da rimnada.

² Leu nua che la Regiun Surselva procura la rimnada dils rumians, succeda l'indemnisaziun a basa dallas directivas dalla Regiun Surselva.

³ La taxa per la rimnada dils rufids blocconts organisada entras la vischnaunca vegn fixada denter frs. 0.30/kg tochen frs. 0.60/kg.

⁴ Las taxas tenor quantum incassadas entras la vischnaunca ston cuvierer ils cuosts pil transport e la dismessa resp. reutilisaziun.

⁵ Il cussegl da vischnaunca fixescha la taxa tenor quantum en in regulativ da taxas.

Art. 20 Debitur dallas taxas

¹ Debitur dalla taxa fundamentala, la quala vegn definida cun ina disposiziun da taxaziun, ei tgi ch'ei il mument dalla disposiziun proprietari, proprietari communabel, cumproprietari ni proprietari en condomini dil schischom. El cass da proprietad communabla ni da cumproprietad ni da cuminonzas da proprietad en condomini, vegn la disposiziun da taxaziun facturada al representant ni agl administratur. Midadas concernent la valeta d'assicuranza ni da proprietad che succedan el decuors digl onn vegnan risguardadas cun caschun digl incasso dalla taxa igl onn suandont. La scuntrada d'eventualas taxas el decuors digl onn ha da succeder denter ils proprietaris da schischom.

² Las taxas sin recipients/sac e las taxas per furniziuns directas vegnan debitadas dil caschunader respectivamein entras il furnitur.

V. Execuziun, controlla e disposiziuns penalas

Art. 21 Execuziun

La responsabladad per l'economisaziun dils rumians schai tier la suprastonza communal. La suprastonza communal sa incaricar igl uffeci infrastruttura e baghegiar cun la cussegliaziun ed organisaziun dalla dismessa e reutilisaziun dils rumians.

Art. 22 Controllas ed adossament da cuosts

¹ El cass che rufids vegnan deponi respectivamein dismiss falliu ni senza dretg, ni ch'ei exista auters motivs impurtonts, astgan recipients da rumien vegnir aviarts per intent da controlla e retscherca entras persunas incumbensadas entras la suprastonza communal.

² Ils cuosts ch'occuran perquei ch'ils rufids ein vegni deponi encunter las prescripziuns, fallidamein ni illegalmein sco era ils cuosts sedai entras las activitads colligiadas cun la procedura (incl. prestaziuns da tiarzas persunas ni cussegliaziuns entras experts dil fatg) vegnan adossai independentamein d'ina procedura penala ni d'ina multa, supplementaramein al possessur dils rufids.

Art. 23 Disposiziuns penalas

¹ Cuntravenziuns encunter questa lescha, las ordinaziuns executorias ni disposiziuns che sebasan sin quellas determinaziuns vegnan punidas entras la suprastonza communal cun fallonza da frs. 100.-- entochen frs. 10'000.--. Expensas per prestaziuns da tiarzas persunas ni cussegliaziuns davart persunas dil fatg vegnan messas supplementaramein a quen.

² La suprastonza communal relai ina gliesta davart multas disciplinaras cun las cuntravenziuns che san vegnir punidas entochen ina summa da frs. 300.--. Ella fixescha igl import dalla multa sco era ils organs comunals legitimai cugl incasso dallas multas. Per la procedura davart las multas disciplinaras valan el senn las prescripziuns cantunalas davart la procedura da multas disciplinaras.

³ L'applicaziun dallas disposiziuns penalas sin palancau cantunal e federal restan resalvadas.

VI. Disposiziuns finalas

Art. 24 Mieds legals

¹Encunter disposiziuns digl uffeci infrastruttura e baghegiar ni dall'administraziun communal sa vegnir fatg protesta enteifer 20 dis dapi la comunicaziun alla suprastanza communal.

²Encunter decisiuns e disposiziuns dalla suprastanza communal sa vegnir recurriu enteifer 30 dis naven dalla consigna dalla disposiziun alla Dertgira administrativa dil cantun Grischun.

Art. 25 Vigur

Questa lescha ei vegnida relaschada dil cussegl da vischnaunca ils 25 da mars 2022 ed ella ei stada suttamessa al referendum facultativ. Il cussegl da vischnaunca ha decidiu da metter la lescha cugl empren da schaner 2023 en vigur. Ella remplazza tuttas prescripziuns anteriuras e che stattan en contradicziun cun questa lescha, en special la lescha davart l'economisaziun dils rufids per la vischnaunca Disentis/Mustér dils 18 d'avrel 1999.

Per la vischnaunca da Disentis/Mustér

Il president communal:

René Epp

Il canzlist communal:

Andri Hendry